

Budapestre vonatkozó ujságcikkkel

Osztályozás

361.1

Szerző: *Béry László*
Cím: *Hősök, akiknek nevérol nem beszél a krónika*

Hely

Idő

1921

Személy

Forrás: *Nemzeti Ujság*

Bp.
(Hely)

1921.7.24
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Old)

Budapest főváros házinyomdája 1919.

Hősök, akiknek nevérol nem beszél a krónika

Az utolsó ékszerrel az utolsó falat kenyérig — Akiknek mindig szüretjük van Magyarországon

(Mühlbeck Károly rajzaival.)

(A Nemzeti Ujság tudósítójától.) Szörnyű szakadék szélén jár a lélek, félek, hogy beleszédül. Söhajtásba fojtott, könytelen szemekben égő nyomorúság az egyik oldalon, vég-sőkig hajszolt élnivágás a másikon, köztük feneketlen és áthidalhatatlan mélység, mely felém ásít. Könnyen botlik a toll és onnét alulról élesen kondul a hang, nem a Ti fületeknek való. Szépen, csendesen járjuk végig ezt a kálváriát, ne is beszéljünk, csak nézzünk hangtalanul, magunkbázárt érzéssel, nagy béketüres-sel, szegény magyarak.

Az utolsó ékszer

Még az anyjától maradt, nehéz arany kar-peréc, régi művü, drága ékszer, a sokbeszédü, filigrán méltóságos asszony szemefénye. Két lomha kigyó egybefonódása, briliáns szemük megcsillogott a lámpafényben, ha a kis méltó-ságos fehér karjára csavarta őket. Hűséges ál-lat volt a két kigyó, elkísérték az asszonykát amerre járt, forró bái éjszakán vele hevültek, elsuhanó bánatában biztatón szoritották meg a karját. Selyem-bársony doboz volt a lakásuk, meleg, hálás pillantás, szerelmes simogatás a táplálékuk. Nagyon szerette őket a kicsi asz-szony, ékszerét halomra hanyta, erre min-dig ráfeledkezett. Legjobbiban akkor, amikor egyetlen kis leánya kapott utána sóvár kezek-el.

— Tiéd lesz — mondta ilyenkor — tiéd lesz, ha megnősz. A kigyó is, a lánc is, a broche is, mindent neked adok.

A kislány tapsolt örömeben.

Azután jött a háboru és sok minden más is elkövetkezett.

Egyszer csak fogyni kezdett az ékszer. Elő-ször a lánc kelt vándoruttra, azután a függő, a fekete gyöngyös brosstü, csak a kigyó maradt, nagy gyémánt-szemével bátorította, vigasz-talta az asszonyt, aki még törekenyebb, még fehérebb lett. Pesti diákiától csak ritkán ka-pott levelet, amit kapott, az is kért, bánatot hozott, pénzt vitt magával.

Hosszu távollét után most nyárra hazavárta fiát. Jött a nagy kamasz, majdnem agvonszo-

zitotta anyját az ölelésével. Mindjárt első nap rákérdezett a kigyóra:

— Ninesen, — sóhajtott az anyja — eladtuk. Ez volt az utolsó. Most a jeggyűrűkre kerül a sor. Szeptemberben sok lesz a tandijad.

A fiának ökölbe szorult a keze a leány sze-méből nagy nehéz könyesepp gördült ki.

Az utolsó darab butor

Tisztviselő barátom, szolid, szorgalmas em-ber, szép állása van, nem iszik, nem dohányzik, a hivatalán kívül nem jár sehova. Három szoba butort kapott a feleségével, kedves, barátságos lakása volt, — a mindene. Régebben jártan hozzá, örömmel tellett elégedettségében, gyer-mekes otthon-szeretetében.

Sokaig nem láttam.

Mostanában dolgom akadt a törvényszéken, ott egymásba botlottunk. Kézzsorongatás, ölel-kezés, régi emlékek felújítása — meghívott magához.

— Kint lakunk Erzsébetfalván, tavaly köl-töttünk oda. Biztosan várunk.

Szívesen mentem. Az asszony nyitott ajtót, régi, sokszor tapasztalt vendégszeretettel be-tessekelt a szobába. Szűk, rideg szoba, kopár falak, függönytelen ablakok. Nem tudtam bes-

szélni, belém fagyott a szó. Mi történt itt? A barátom magyarázta:

— Először eladtuk a szőnyeget, azután a képeket. Ha emlékszel, sok szép képem volt. Később már nem tudtuk a nagy lakást fentartani, nem kaptunk cselédet, a fizetésből kosztra se tellett, kijöttünk ide. A butorok árából én tünk egy darabig, amíg futotta. Ma már csak az van, amit itt látsz. Az utolsót, feleségem szekrényét, mult héten adtuk el nyolcszáz koronáért. Ugy se volt rá szükség, a mi ruhánk maradt, bőven elfér a székhatán.

Nem is próbáltam vigasztalni.

Az utolsó — rongy

Kopott a ruhája, rongyos a cipője, a hóna alatt féltő gonddal rongyot szorongatott. Ugy surrant végig az utcán, mint az üldözött vad. Vértelen sárga arca nem tud már pirulni, csak a szemében égett a szegény. Nem mertem megszólítani. Az egyik zugbolt előtt vörösképű idegen támasztja az ajtót, előtte utcára rakva garmadában ruha és fehérenemű.

Ide tartott. A Galiciában is diszpeldány boltos fölényes pillantással mérte végig, elvonult vele a bolt mélyire. Kisvártatva újra előbukkant, hóna alatt ott szorongott a csomag.

— Mit akart? — kértem a boltost. — Valami hivatalnokféle. Járt már itt többször. Nadrágot hozott, száz koronát akart érte a rongyos. Száz korona. Was noch? Sirt, hogy nincs több ruhája, ez az utolsó. Mi közöm hozzá?

Az arcába akartam vágni. Éreztem, hogy sietnem kell innen, mert ha megütöm, nem tudom, meg tudok-e állani ennél a mozdulatnál.

Az utolsó falat kenyér

Most szeretnék soha nem látott színeket papírra vetni, új szavakat keresni, hogy egyszerre mindent, mindent elmondhassak. Nem jártam messze, csak a szomszédban. A második emeleten ismerős tisztviselő család lakik. Négy gyerek, négy eleven ördög, hangosak, szutykosak, most nyáron alig van rajtuk ruha. Sokszor látiam őket éktelen viaskodással veszekedni egy karéj kenyéren. Az anyuk reggel

től estig kenyér után járt, az anyjuk otthon robotolt, fenséges megadással szenvedte végig a nagyságos asszony tragédiáját. Drága mártír-asszony. Sokszor vágy fogott el, hogy ráboruljak és megcsókoljam a durva munkától elgyötört kezét.

Néhány nap óta csendesebbek lettek a gyermekek s a szomszédék konyhájából nem csapott az arcomba az ételszag, vizpára, mint máskor, ha arra mentem. A négy gyermek kiutódongott a folyosón, vagy a szomszédkonyhák környékén lepta a napot. Az asszony néha kijött a folyosóra és erőltlen, gyöngye hangon rendre intette őket.

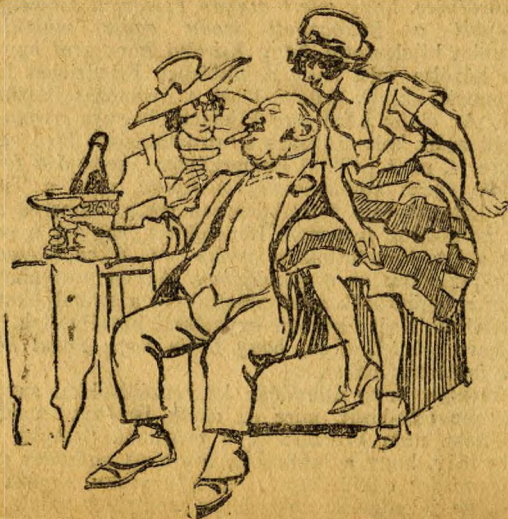
Tudtam, hogy most rettenetesen fojtogatja őket a nyomoruság. Egyik este — későre járt, a ház aludt — világosságot láttam konyhájuk üvegablakán keresztül. Együtt ült a család. Az apa háttal a többinek, arcát nem láttam, csak a válla görnyedését. A gyerekek az anyjuk körül, álmatlan, karikás szemekkel, hangtalan szájjal, mint a beteg verébfiókák. Az anyjuk lemondó mozdulattal száraz kenyeret vágott apró darabokra és egyenkint nyujtotta oda a gyermekeknek. Alig kaptak utána. Való-e, vagy csak előttem rémlett: az asszony feje fölött mintha glória ragyogott volna.

Leonardo da Vinci jutott eszembe. Ha ezt a jelenetet látta volna, megfestette volna mindegyiknél nagyobb képét: „Az utolsó falat kenyér”-et.

Az utolsó pohár — pezsgő

Nyári mulató. Ezerszínű villany-lampionok rejtelmes fényben fürdetik az emberekkel megakart helyiséget. Fehér kötényes pincérek száguldoznak asztalról-asztalra, félmeztelen pária-leányok kínálgatják testüket, ételszag, borigóz, parfüm párázik, pezsgőpalack durran, részeg síkoltás hasogat, a parketten eszeveszett táncra perdül egy pár. A fékevesztett életigenlés hulláma hömpölyög végig a lokálon minden pillanatban úgy érzik, hogy kicsap a medréből és előtt mindent, ami utjába esik. Lázás, forró nagyvárosi éjszaka. A „kiválasztott nép” nyomortanyája.

A mulatság léghangosabb az egyik sarokasztalnál. Egy fehér terrortól agyongyötört idegen zsongítja idegeit. A nótája itt fakadt, az aszfalton borult virágba. Akkor a legéheesebb, amikor eszik és veszett szomjuságát nem oltja el az ital. Már odalöttyent a székre, keze, lába erőtlennül lóg alá.

— No még ezt a poharat — kínálják.

— Az utolsó...

Nem kell neki, sehogy sem kell. A nő most poharat ragad, odaviszi hozzá és a szájába önti. Nem tudja már lenyelni, a pezsgő visszabugyborékol a szájából és végigfolyik a ruháján.

Négy pincér, két hölgy és az igazgató segítettek be az autójába. A gép szirénázva rohan az éjszakában az elcsöndesült házsorok között. Csak a két nő rikoltó kacagását hallani.

A hangra valahol most ébredt fel egy lázas gyermek és félálomban kenyérért nyöszörög ágyacskájából az anyjának.

Béry László.